Verantwoording monitor Natuur en Landschap

21 oktober 2026

Onderwerpen monitor Natuur en Landschap

1. Bodemgebruik
2. Natuur
3. Landschap
4. Energievoorzieningen
5. Biodiversiteit
6. Stikstof

1. Bodemgebruik

Bronnen
CBS: Bodemgebruik

Gewijzigd op
21 oktober 2026

Frequentie
Tweejaarlijks

Periode
2020 – 2022

Definities
Agrarisch terrein
Terrein in gebruik voor agrarische doeleinden. Tot agrarisch terrein wordt gerekend: glastuinbouw, akker en meerjarige teelt, agrarisch grasland en overig agrarisch terrein.

Bedrijfsterrein
Terrein in gebruik voor nijverheid, handel en zakelijke dienstverlening. Tot bedrijfsterrein wordt gerekend: kantoor, financiële instellingen zoals banken en verzekeringsmaatschappijen, fabrieksterrein, industrieterrein, haventerrein, veilingterrein, veemarkt (al dan niet overdekt), optiebeurs, groothandel, autogarage (incl. showroom en/of werkplaats), afvalverwerkingsbedrijf, plus bijbehorende opslagterreinen, parkeerterreinen en andere faciliteiten.

Binnenwater
Inlandig water in gebruik als vaarweg, recreatiewater, delfstofwinplaats, vloei en/of slibveld, of als spaarbekken, inclusief het IJsselmeer.

Natuurlijk terrein
Terrein met als belangrijkste functie natuur. Tot natuurlijk terrein wordt gerekend: bos, open droog natuurlijk terrein en open nat natuurlijk terrein.

Buitenwater
Water buiten de gemiddelde hoogwaterlijn. Buitenwater is in de totalen en percentages over bodemgebruik niet meegenomen.

Recreatief terrein
Terrein voor vrijetijdsbesteding. Tot recreatieterrein wordt gerekend: stedelijk groen, sportterrein, volkstuin, dagrecreatief terrein en verblijfsrecreatief terrein.

Hoofdwegen
Terrein in gebruik voor vervoer en transport over het hoofdwegennetwerk. Tot hoofdwegen wordt gerekend: hoofdwegen en verbindingswegen, inclusief bruggen, tankstations, parkeerterreinen, carpoolplaatsen, taxistandplaatsen en busstations. Het CBS gebruikt de Basisregistratie Topografie (BRT) om te bepalen welke wegen tot het hoofdwegennet behoren. Anders dan bij data van vóór 2017 hoeven deze wegen niet algemeen toegankelijk te zijn voor autoverkeer.

Woonterrein
Terrein in gebruik voor wonen, inclusief primaire voorzieningen en exclusief woonzorglocaties, azc en noodopvang. Tot woonterrein wordt gerekend: woningen en bijbehorende voorzieningen, zoals tuinen, erven, garages, lokale straten en parkeerplaatsen. Ook woonwagenstandplaatsen, het land bij woonbootligplaatsen, basisscholen, lokale kinderopvang en buurtvoorzieningen zoals kleine groenstroken, water, trapveldjes en speelplaatsen vallen hier onder. Woonwijken in bos met een stratenpatroon behoren ook tot deze categorie.

Overig
Soorten bodemgebruik die niet onder de voorgenoemde categorieën vallen.

Bijzonderheden
Vanwege het gebruik van een nieuwe methode bij het CBS kunnen data van vóór 2020 niet vergeleken worden, daarom zijn deze niet langer opgenomen in de monitor.

2. Natuur

Bronnen
Panel Fryslân vragenlijst natuur en landschap, september 2026
Meer informatie: Panel Fryslân

Gewijzigd op
21 oktober 2026

Frequentie
Tweejaarlijks

Periode
2022-2026

Definities
Natuur
Natuur is alles wat zichzelf ordent en handhaaft, al of niet in aansluiting op het menselijk handelen, maar niet volgens menselijke doelstellingen (Schoevers, P.J., 1982).

Bijzonderheden
-

3. Landschap

Bronnen
Panel Fryslân vragenlijst natuur en landschap, september 2026
Meer informatie: Panel Fryslân

Gewijzigd op
21 oktober 2026

Frequentie
Tweejaarlijks

Periode
2022-2026

Definities
Landschap
Een gebied, zoals dat door mensen wordt waargenomen, waarvan het karakter bepaald wordt door natuurlijke en/of menselijke factoren en de interactie daartussen (Europese Landschapsconventie, 2000).

Bijzonderheden
In de figuur 'Bezorgdheid over ontwikkelingen in de natuur en het landschap' kunnen de gegevens van 2026 niet vergeleken worden met 2022 en 2024 omdat er in de vragenlijst uit 2026 meerdere antwoorden aangevinkt konden worden.

4. Energievoorzieningen

Bronnen
Panel Fryslân vragenlijst natuur en landschap, september 2026
Meer informatie: Panel Fryslân

Gewijzigd op
21 oktober 2026

Frequentie
Tweejaarlijks

Periode
2022-2026

Bijzonderheden
De categorie ‘Zonneparken’ is in 2024 opgedeeld in ‘Zonneparken op land’ en ‘Zonneparken op water’.

5. Biodiversiteit

Bronnen
Panel Fryslân vragenlijst natuur en landschap, september 2026
Meer informatie: Panel Fryslân

Gewijzigd op
21 oktober 2026

Frequentie
Tweejaarlijks

Periode
2022-2026

Definities
Biodiversiteit
De variatie aan soorten planten, dieren, insecten en micro-organismen. En de interacties daartussen. Hoe meer verschillende soorten organismen er zijn in een gebied, hoe hoger de biodiversiteit (Wageningen University & Research, 2022).

Bijzonderheden
In 2024 is de categorie ‘Een insectenhotel in de tuin plaatsen’ uitgebreid naar ‘Woonplaatsen voor dieren en insecten’. Daarnaast is in 2024 de categorie ‘Het hebben van een composthoop of bokashi(emmer)’ is uitgebreid naar ‘Het hebben van een composthoop, wormenbak of bokashi(emmer)’. In 2026 is ‘Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken’ herformuleerd naar ‘Gebruik bestrijdingsmiddelen vermijden’ en ‘Geen kunstmest gebruiken’ naar ‘Gebruik kunstmest vermijden’.

6. Stikstof

Bronnen
Panel Fryslân vragenlijst natuur en landschap, september 2026
Meer informatie: Panel Fryslân

Gewijzigd op
21 oktober 2026

Frequentie
Tweejaarlijks

Periode
2026

Bijzonderheden
-

Overige literatuur

Europese Landschapsconventie (2000), Europees landschapsverdrag: https://wetten.overheid.nl/BWBV0001748/2005-11-01.

Schoevers, P. J., (1982) 'Landschapstaal, Een stelsel van basisbegrippen voor de landschapsecologie', Wageningen University & Research.

Wageningen Biodiversity Initiative (2022) 'Biodiversiteit', Wageningen University & Research: https://www.wur.nl/nl/longread/biodiversiteit

Contact – voor meer informatie of vragen

Nika Lindhout
Onderzoeker
nlindhout@planbureau.frl
06-51 61 18 08